

דברי חתן פרס עמוס דה-שליט לשנת תש"ע

משה פרידמן, חמד"ע

תודה לבת שבע אלון על דברי הברכה המרגשים, תודה לוועדת הפרס שמצאה אותי ראוי לפרס זה על שם עמוס דה שליט, תודה לכל החברים מחמד"ע וממקומות אחרים שהמליצו עליי - אכן ריגשתם אותי. תודה לחברים שכיבדו אותי בנוכחותם באירוע זה, ותודה למשפחתי היקרה מכול. ברכות לעמיתי אייל סיני, שעמו אני חולק מעמד זה. למען האמת, אני חייב להגיד שאני לא כזה טוב כפי שנאמר, מצד שני אני הרבה יותר טוב ממה שחלק מהציבור חושב עליי...

עמיתי המורים,

אני מוצא יותר משמץ של סמליות בעובדה שאני מקבל פרס זה באשדוד עירי שבה התחלתי את דרכי כמורה וכמחנך בספטמבר 1974.

אגלה לכם שקיבלתי עצה מחבר: אל תיסתף, דבר קצר.

לאור עצה זו - אקצר: מה למדתי במערכת החינוך?

- באשדוד למדתי כמעט כל מה שאני יודע.
- למרות הזמן הרב שחלף, השנים הראשונות זכורות במיוחד: אלה הן השנים שמעצבות אותך כמורה, זו התקופה שאתה מפתח את גישתך לתלמידך.
- זו התקופה שבה הבנתי את מלוא המשמעות הגלומה בפסוק "הרבה למדתי מרבותי, ומחבריי יותר מרבותיי, ומתלמידיי יותר מכולם". ההקשבה לתלמיד השואל, הדיאלוג הקטן להבהרת השאלה, והתשובה המנוסחת באופן פרטני וספציפי לשואל - הפכו בידי לכלי חשוב בהוראה. כל שואל ראוי לתשובה אישית.
- למדתי להשאיר כל דבר ביקורת, ולו הפעוט ביותר, לשיחה ב-4 עיניים.
- בתקופה זו קראתי את הספר "כיצד נכשלים ילדים?" של ג' הולט. מספר זה הבנתי שילד ההולך לבית הספר נמצא מבחינתו בשדה קרב ובחרדה מתמדת מאימת הכישלון. הבנתי גם שמורה יכול לפגוע פגיעה בלתי ניתנת לתיקון בילד או במתבגר בתנועת ביטול אחת. נחרדתי מעוצמה זו שנתונה בידי המורים, והדבר כמעט גרם לי לעזוב את ההוראה. משהחלטתי להישאר, זכרתי תובנות אלה לכל אורך הדרך, ואני מקווה שלא גרמתי לחרדת כישלון או לתחושת ביטול של איש מתלמידיי. לכל הפחות השתדלתי לנהוג כך.
- בהמשך דרכי הפגישו אותי החיים עם תלמידי חצור הגלילית - שאותם ניסיתי ללמד פיזיקה. שאלתי אותם "איך היה המבחן?" "קשה" אמרו לי. "למדתם?" "לא, אבל שמנו פתק", אמרו לי. "מה, אתה לא מכיר את המערה של חוני המעגל?"
- בבית החינוך עמק החולה, המשותף לילדי הקיבוצים והמושבים בכפר בלום, למדתי מהמנהל דודיק טוקר שמורים

נטים לשכוח מהי המשמעות האמתית של "להיות תלמיד". הוא חייב כל אחד מהמורים - חדשים כוותיקים - ללמוד קורס אחד לפחות בטכניון / באוניברסיטה / במכללה. זה מזכיר לך מהר מאוד שלא קל להגיש תרגיל בזמן! גם היום אני חושב שהיה זה רעיון מצוין.

• לפני 19 שנים הייתה לי הזכות להצטרף לצוות הפיזיקה של חמד"ע. במבט לאחור אני חושב שהייתי ראוי בהחלט להצטרף לצוות זה על פי הקריטריונים שהתוודעתי אליהם מאוחר יותר, והקריטריונים הם אלה:

1. צריך שהמורה יהיה בן אדם. נקודה.

2. צריך שהמורה יהיה יפה תואר, אמרו. עיניכם הרואות - את זה יש לי!

3. צריך שיהיה אוהב משחקים נלהב כדי לשחק עם ילדים, כדי להלהיב אותם בהדגמות, בניסויים ובשאר משחקים. נראה לי שאני די חזק גם בזה. היום אני יודע שהתבלטתי בסעיפים 2 ו-3.

ומה למדתי בחמד"ע? למדתי הרבה! מהי עבודת צוות, מהו POE, מפת מושגים ועוד דרכי הוראה. למדתי גם שהאחריות על המשך.

בחמד"ע מתקיים סמינר פעם בשבוע, ביום ד' אחר הצהריים. באחד מהם התארך J. Minstrell מארה"ב ודיבר אתנו על מחקריו, על מורים ועל שיחות עמם. הוא שאל אותם "מהי המטאפורה שלך כמורה?" מקוצר הזמן אציין רק שמורה אחד אמר "בכיתה אני בזירת אגרוף. אני סופג מכה ועוד מכה, אני מתגונן, מחזיר פה ושם - יוצא מהכיתה, מרגיש סחוט." האחר אמר "אני סייפן, מרוכז מאוד, מוכן לכל התקפה, כל טעות מחסלת אותך." וכו' וכו'. ואז שאל את הנוכחים - "ומהי המטאפורה שלכם כמורים?" חשבתי על זה זמן מה והבנתי את המטאפורה הפרטית שלי כמורה. אני מדריך טיולים. זה

צריך להיות מהנה, זה צריך להיות משמעותי ואם אפשר - גם מרגש. כל אחד לוקח מה שהוא יכול, אבל כולם צריכים לחזור הביתה בשלום.

ובנימה אחרת: בחמד"ע מלמדים פיזיקה, כימיה ומדע חישובי - מקצוע שנולד בחמד"ע. לעניות דעתי, הוא יכול היה להיוולד רק במקום כזה. חמד"ע זה מקום של אנשים, עם צוות יקר, תוסס ויצירתי. אני חש בר מזל שזכיתי להיות בצוות זה. ומה יותר יפה מאשר ללמד פיזיקה?

בהזדמנות זו תודה למנהלת חמד"ע, ד"ר תהלה בן גיא, שאני חושך בה שיש לה יותר משמץ של אשמה על היותי כאן היום, ותודה לכל חבריי מחמד"ע שעשו את כל הדרך ובאו כדי לחלוק אתי מעמד זה. אמרתי לכם, אשדוד רחוקה! ולסיום, הזדמנות להודות לשוב, זוגתי שהייתה אתי לכל אורך הדרך ברעות ועטפה באהבה את כל המשפחה, תמיד, וללא תנאי.

משה פרידמן